

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ

Ο ΚΑΡΑΜΠΑΤΑΚΗΣ

- Δέν θά φάτε; μᾶς ρώτησε ὁ πανδοχεύς.
— Τί νά φάμε;

Γοῦ ἔδωσαν καί μιὰ «ριχτή» γιά νά ψαρεύη.

- Τί νά φάμε; Τούρκους;
— "Οχι, καλέ! Ποῦ θρεθῆκαν τώρα Τούρκοι ἐδῶ πέρα!... Νά σᾶς τοιμάσω κάτι νά τσιμπήσετε.
— Καλημέρα, Συρματζοῦδα, γύρισε καί χαιρέτησε συγχρόνως μιὰ παχειά, εὐρωστη καί κοκκινομάγουλη χωρική, ὄλοστρογγυλοπρόσωπη, πού περνοῦσε μέ δυο τενεκέδες τοῦ νεροῦ.
— Καλή μέρα, Μπαί-Μάνθο.
— Λοιπὸν τί θά τσιμπήσετε;
— Ὀλίγην... Συρματζοῦδαν!
— Ἡ Συρματζοῦδα δέν εἶνε γιά τὰ δόντια σας. Ἐχει δὶκόν της μάγειρα, πού τὴν ἀλατίζει καί τὴν πιπερώνει. Νά σᾶς ψῆσω δυὸ αὐγά, γιά νά μείνω εὐκαιρος κι' ἐγὼ καί νά σᾶς πῶ γιά τὸν Καραμπατάκη; Νά, ὡς νά πῆτε «ἄλφα» τὰ σερβίρισαι!...
— Ἀφῆσε τ' αὐγά καί σερβίρισε, ἂν θέλης, τὸν Καραμπατάκη.
— Ἐτοιμα κι' ὄλας! ἦταν ἡ ἀπάντησις.

Ἐνας βουλγαρόφωνος, πού ἔκανε τὸν μισο-κακόμυρο, τὸν πρόδωσε...

— "Ο,τι θέλετε. Ἐχω ἀπὸ ὄλα. Νά σᾶς ἐτοιμάσω μιὰ στιγμή καί ἔπειτα νά σᾶς πῶ καί γιά τὸν Καραμπατάκη.

— Τί ἦταν ὁ Καραμπατάκης, ξενοδόχος ἐδῶ κοντὰ στὸν ποταμὸ τὸν Γαλλικό;

— "Οχι, κλέφτης στὰ Βοδενά. Ἀλλὰ κλέφτης μέ μυαλό καί παλλη-

κάρι μέ καρδιά. Χριστιανούς δὲ πείραξε ποτέ... Ὁλο Τούρκοι κὺ νηγοῦσε. Τούς ἐσῆμαζε. Κόσμο καί κόσμο εἶχε φάει... Ἀλήθεια, δέν θά φάτε ἐσεῖς;

Φαῖ; Ψάρια, μέ τὴ χοῦφτα! Κάτι γριβάδια σάν χοιρίδια: τρεῖς, τέσσερες, πέντε, ἑπτὰ ὀκάδες τὸ καθένα. Τὰ θράζανε στὰ μεγάλα τὰ κακάβια, χωρὶς λάδι, μέ λίγο μοναχά νερό. Τὸ ζουμί τους χυλωμένο, νόστιμο, πυχτὸ καί λευκὸ σάν γάλα... Τὸ κρέας τους, μεδουλί!...

Τὰ μικρὰ ψάρια τὰ ψῆναν στὴν κεραμίδα. Ἐχεις φάει; Νοστιμώτερο δέν γίνεται...

— Καί ποῦ τὰ ψῆναν καί τὰ θράζανε ὄλα αὐτά; Ἀπάνω στὸ νερό;

— Ἀπάνω στὴν καλύβη εἶχαν τοῦθλα στρωμένα καί ἄναβαν φωτιά. Φόδος ν' ἀνάψη ἢ καλύβη δέν ὑπῆρχε. Ὁλο χλωρὰ «ραγοῦζα» ἦσαν, ψαθιά, ψαθούρια, καλαμούρες. Καί τὸ δένδρο, δένδρο χλωρὸ καί ζωντανό, νεροῖτιά, πού καί ξερὴ νά τὴν πετάξης στὴ φωτιά, δέν θά καῖ, μὰ θά τὴν σβύση!... Ἐκεῖ κρυμμένος ὁ Καραμπατάκης ἄρχισε τίς διαπραγματεύσεις γιά τὰ λύτρα. Χαλάσαν κόσμο οἱ Τούρκοι νά τὸν θροῦν!... Στρατιῶτες, καθαλλαρία, ζανταρμάδες, πηγαῖναν κι' ἐρχόντουσαν, μὰ μήτε μυρωδιά δέν πήραν... Μόνον πού, ὅταν τοὺς ἐξόριζαν, ἀλλάζανε καλύβη. Καλύβες ἐκεῖ μέσα ὄσες θές.

Ζωὴ καί κόττα ὅμως ὁ Κατῆς. Τοῦ δῶσαν καί μιὰ «πετονιά ριχτή» γιά νά ψαρεύη καί νά περνᾷ τὴν ὥρα του. Μονος του στὴν καλύβη.

Ἄνθρωπο, τίς πιὸ πολλές φορές, δέν ἔθλεπε μπροστά του, παρὰ ἐκείνον πού τοῦ κουβαλοῦσε πᾶσα ἡμέρα τὸ ψωμί καί τὸ φαῖ. Καί τί φαῖ; Ὁλο κόττες καί ψητά. Καί ὅταν θά πηγαῖναν νά τὸν πάρουνε, σάν ἀλλάζαν «γιατάκι», τοῦ δένανε τὰ μάτια, νά μὴ θλέπη.

Ὅταν πήραν τίς λίρες ἀπὸ τὴν Τουρκία, τὸν βγάλαν ἀπὸ ἐκεῖ καί τὸν πήγανε ἐκεῖ κοντὰ στὴ Βέρροια ἀπ' ὄξω καί τὸν ἄφησαν.

Σάν τὸν ρωτῆσαν ἡ ἀρχές πῶς τὰ πέρασε, ποῦ ἦταν καί ποῦ στάθηκε, σὲ ποιά σπίτια τὸν πήγανε καί ποιὸς ἀνθρώπους γνώρισε, γιά νά τοὺς πιάσουν, ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε:

— Ἀπὸ ὄλα μοῦ δίνανε καί ἔτρωγα. Κόττες, κρέατα, πῆτες. Τίποτε δέν στερήθηκα!... Ἐντύπωσι μοῦ ἔκανε πού ὄλα ἐρχόντουσαν ζεστά. Πῶς καί ἀπὸ ποῦ καί ποιὸι τὰ κουβαλοῦσαν, δέν κατάλαβα ποτέ! Καί τὸ ψωμί ἀκόμα ἐρχότανε ζεστό. Καί οὔτε μέ κακοπεύραζαν... Μονάχα ὅταν θέλαν νά μέ μετακινήσουνε, μοῦ χῶναν τὸ κεφάλι μέσα σ' ἕνα «ντουρβά». Αὐτὰ μονάχα ξέρω καί τίποτ' ἄλλο.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ παλληκάρι τὸ σκότωσε μέ προδοσία καί μέ μπαμπεσιά ὁ Τουρκαρβανίτης Γκέκας, πού σᾶς ἔλεγα πῶς ἔπιασε τὸν Ἄμποτ, καί πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὸ «Κανλίκουλε», τὸν σημερινὸν «Λευκὸ Πύργο» τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἀλλὰ καί γιά τοῦτο φταῖν οἱ χριστιανοί.

Ἐνα θράδου, τὰ παλληκάρια τοῦ Καραμπατάκη γδύσανε ἕνα καρβάκι — τότε δέν ὑπῆρχαν σιδηρόδρομοι κι' ὁ κόσμος ταξίδευε μέ καρβάκια, σάν μαζεύντουσαν πολλοὶ ταξιδιώτες, γιά ἀσφάλεια. Στὸ καρβάκι τοῦτο ἦσαν ὄλο χριστιανοί. Μὰ οἱ «δειχτες» εἶπαν στὰ παλληκάρια

Ἡ Συρματζοῦδα πέρασε γὰρ δωδεκάτη φορά...

Γοῦ θάζαν τὸ κεφάλι του μέσα σ' ἕνα «ντουρβά».

ρια του Καραμπατάκη πώς είνε δλο Τούρκοι.

Κι' εκείνος τὸ «ἐπάτησε».

Κι' ἕνας θουργαρόφωνος ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, σὰν θρῆκεν εὐκαιρία, τὸν ἐπρόδωσε.

Τὸ κεφάλι του μαζὺ μὲ τὸ σπαθί του τὸ κρεμάσαν σὲ ἕναν κούφιο πλάτανο παληόν, πού ἦτανε στὰ Βοδενά, ἐκεῖ στῆς ἀγορᾶς τὸν δρόμο, λίγο παρκεῖ ἀπὸ τὸ «Συντριβάνι», πού εἶνε τὸ σπίτι τοῦ Τσιρόγκα σήμερα.

Τοῦ πλατανιοῦ ἐκείνου ἡ κουφάλια ἦταν τόσο πολὺ μεγάλη καὶ εὐρύχωρη, πού ἡ τουρκικὴ ἀστυνομία τὸν χρησιμοποίησε νύχτα καὶ ἡμέρα γιὰ προσωρινὸ τμήμα τῶν χωρφυλακῶν τῆς, γιὰ νὰ ἐπιβλέπουνε τὴν ἀγορά. Μαύρη ἐπιβλεψὶ πού κάνανε τῆς ἀγορᾶς!

Κάθε θράδυ ρουχαλιζάνε ἐκεῖ, καθισμένοι ἀπάνω στὶς κάρκες.

Καὶ γιὰ τοῦτο, ἀπὸ τὴ μεγάλη τους τὴν προσοχὴ καὶ τὴν μεγάλη τους ἀγρύπνια, ἕνα πρωτὶ θρεθῆκανε τοῦ πλατανιοῦ οἱ κλάδοι, ἐκεῖ πού ἦταν κρεμασμένο τὸ κεφάλι τοῦ κλέφτη τοῦ Καραμπατάκη, γεμάτοι ἀπὸ λουλούδια.

Κάποιος τὴ νύχτα, πού θὰ εἶχαν μεθύσει μὲ οὔζο οἱ Τούρκοι σκοποῖ, ἀνέβηκε καὶ τάβαλε, γιὰ τὸν ἀγαπούσανε οἱ χριστιανοὶ τὸν κακομοῖρη τὸν Καραμπατάκη σὰν ἔθνικὸ τους ἥρωα καὶ σὰν ἐχθρὸ τῶν Τούρκων.

Καὶ ἦταν ἐχθρὸς ἀληθινός, μεγάλος, τῆς Τουρκίας.

Ἄφου καὶ πεθαμένος, ὅπου ἦτανε, τοὺς πολεμοῦσε καὶ τοὺς σκότωνε.

Τὴν τρίτη θραδυὰ πού κρεμάσαν τὸ κεφάλι του στὸν πλάτανο καὶ τὸ σπαθί του, σηκώθηκε ἀέρας δυνατός, μὰ τόσο δυνατός, πού γκρέμισε τὸ κρεμασμένο γιαταγάνι τοῦ Καραμπατάκη.

Καὶ καθὼς ἔπесе ἀπὸ ψηλά, θρῆκε ἀπάνω στὸ κεφάλι ἕναν Τούρκο τσαούση, πού στεκόταν ἀπὸ κάτω καὶ τοῦ ἀνοίξε τὴν κεφάλια του σὲ δυὸ, σὰν καρπούζι!

Τότε κι' αὐτοὶ φοβήθηκαν. Βάλανε τὸ κεφάλι τοῦ κλέφτη σ' ἕνα «μπουργατσάκι» (καζανόπουλο μικρὸ), τὸ σφραγίσανε καλὰ καὶ τὸ θάψανε σὲ μέρος μυστικὸ, κανεὶς νὰ μὴ τὸ ξέρη!...

Ἐνα αὐτοκίνητο φάνηκε νὰ ἔρχεται ἀπὸ πέρα.

Ἦταν ἀδειανό.

Ἐτοιμαστήκαμε νὰ ἐπιβοῦμε.

— Καθῆστε, εἶπεν ὁ Γέρο-Μάνθος, νὰ σᾶς πῶ τί ἔπαθε καὶ ὁ Λιμπάρτζης, ἀπὸ κάτι Τούρκους κλέφτες στὰ Βοδενά... Αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶνε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀκέρμα πιὸ περιέργη...

— Βιαζόμαστε τώρα. Σὰν ξαναγυρίσουμε τὰ λέμε.

— Νὰ πιά ἕναν καφέ, μᾶς εἶπεν ὁ σωφέρ.

Ὁ Μπάρμπα-Μάνθος, σὰν εἶδε πὼς δὲν μπορούσε πειὰ νὰ μᾶς παρκατηθῆ ἄλλο, ἄρχισε νὰ διηγῆται στὸν σωφέρ τὴν ἱστορία τοῦ Λιμπάρτζη καὶ ἔπειτα τὴν ἱστορία τοῦ Καπετάν - Στάϊκου τοῦ ληστοῦ πού ἐλευθέρωσε μέσα ἀπὸ ἕνα σπίτι μπέγκο μιά Ἑλληνίδα ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα...

Ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ πέφτη, δύοντας, πέρα κατὰ τοῦ Βερμίου τὸ βουνό. Μακρὺς σκιὲς ξαπλωνόντουσαν στοὺς κάμπους. Οἱ δρόμοι ἄρχισαν ν' ἀδειάζουν ἀπὸ στρατοκόπους, ὅσο ἔπαιρνε τὸ μάτι μας. Ἡ κόττες τοῦ κύρ-Μάνθου εἶχαν κουρνιαξοῦ ἀπὸ ὥρα καὶ ἡ Συρματζοῦδα, πού εἶχε περάσει γιὰ δωδεκάτη φορὰ, κουβαλώντας τοὺς τενεκέδες μὲ νερὸ, μᾶς εἶχε ἀποχαιρετήσῃ πειὰ μὲ τὴν τυπικὴ τὴν «Καλὴ νύχτα».

Τότε πειὰ εἶδαμε καὶ τὴν ὥρα καὶ ἐνοήσαμε πὼς ὁ Μπάρμπα-Μάνθος μᾶς εἶχεν ἀίχμαλωτῆσει μὲ τὶς ἱστορίες του, ἐννέα ὥρες ἀκριβῶς, καὶ σὰν ζητήσαμε καὶ τὸν λογαριασμὸ, εἶδαμε πὼς πληρώσαμε καί... λύτρα!

— Ὅταν ξαναπεράσετε, μᾶς εἶπε χαιρετώντας μας ὁ Μάνθος, ἔχω καὶ ἄλλα νὰ σᾶς πῶ.

Δηλαδὴ σὰν ξαναπέσουμε στὰ χέρια του, ἔχει καὶ ἄλλους παληοὺς ληστὰς γιὰ νὰ... μᾶς πιάση! ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΠΑΝ ΣΕΔΕΣ

ΟΜΙΛΟΥΝ ΟΙ ΣΟΦΟΙ

Προτιμότερο εἶνε νὰ κάθεται παρὰ νὰ στεκεσαι σρθιος, προτιμότερο νᾶσαι ξαπλωμένος παρὰ καθισμένος, μὰ προτιμότερο ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶνε νᾶσαι πεθαμένος.

Σαμφορ

Καλοὶ γάμοι ὑπάρχουν, εὐχάριστοι ὄχι.

Λαροσφουκῶ

Ὅταν μιά γυναίκα κι' ἕνας ἄντρας παντρεύονται τελειώνει τὸ μυθιστόρημα κι' ἀρχίζει ἡ ἱστορία.

Ροσεμπρὺν

Ἡ φύσις ἔσπειρε μέσα στὴν ψυχὴ μας καὶ λουλούδια καὶ ζιζάνια. Προορισμὸς τῆς ζωῆς μας εἶνε νὰ καλλιεργοῦμε τὰ πρῶτα καὶ νὰ ξερριζώνουμε τὰ δευτέρτα.

Βάκων

Ἡ μετριοφροσύνη εἶνε σὰν τὴ σκιά στὴ ζωγραφικὴ. Ἐξαίρει τὴν ὡμορφιά ἐνὸς πορτραίτου.

Λαμπρυγιέρ

Ἡ ὑπομονὴ εἶνε ἡ τέχνη νὰ ἐλπίζει.

Βωθενάργκ

Τὰ λόγια εἶνε ἡ σκιά τῶν ἔργων.

Δημόκριτος

Οἱ μεγάλοι ἄντρες παρήγαγαν τ' ἀριστουργήματά τους μετὰ τὴν ἡλικία τῶν παθῶν, ὅπως μετὰ τὶς ἐκρήξεις τῶν ἡφαιστειῶν γίνεται εὐφορὴ ἡ γῆ.

Σαμφορ

Ὁ λόγος πού τόσο λίγοι γάμοι εἶνε εὐτυχισμένοι εἶνε ὅτι ἡ γυναίκες πλέκουν δίχτυα ἀντὶ νὰ φτιάνουν φωληές.

Σουίφτ

Τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα δὲν χρειάζεται φτερά, καλύτερα νὰ τοῦ δένουμε μολύβια στὰ πόδια.

Βάκων

Εὐγένεια εἶνε νὰ προσέχουμε ὥστε μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὶς πράξεις μας οἱ ἄλλοι νὰ μένουν εὐχαριστημένοι ἀπὸ μᾶς κι' ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους.

Λαμπρυγιέρ

Ἄμα κανεὶς φίλος μᾶς παρᾶσχη καμμιά ὑπηρεσία λέμε: εἶνε φίλος καὶ μᾶς τὴν ὠφείλει. Δὲν σκεπτόμαστε ὡστόσο πὼς δὲν εἶχε καμμιά ὑποχρέωση νᾶνε φίλος μας.

Βωθενάργκ

Ἡ ἀπόλαυσις μπορεῖ νὰ βασίζεται σὲ μιά ἐσφαλμένη ἐντύπωση, μὰ ἡ εὐτυχία ἔχει βάσι τὴν ἀλήθεια.

Σαμφορ

Οἱ ἄντρες ἄς ἔχουν ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια τους πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο καὶ μισόκλειστα μετὰ.

Δις Σκουδέρι

Δυὸ τρόποι ὑπάρχουν γιὰ ν' ἀναδειχθῆ κανεὶς: Ἡ μὲ τὴν δικὴ του ἀξία, ἡ μὲ τὴν μηδαμινότητα τῶν ἄλλων.

Λαμπρυγιέρ

Ἡ σκέψις τοῦ θανάτου μᾶς θλάπτει, γιὰ τὸ δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ζήσουμε.

Βωθενάργκ

Ἐπάρχουν πιὸ πολλοὶ τρελλοὶ παρὰ σοφοὶ καὶ σὲ κάθε σοφὸ ὑπάρχει πιὸ πολλὴ τρέλλα παρὰ σοφία.

Σαμφορ

Γιὰ νὰ πετύχη κανεὶς τελειῶς στὸν κόσμον πρέπει νάχη τὸ ὕφος τρελλοῦ καὶ νᾶνε φρόνιμος.

Μοντεσκιέ

Ἡ πείρα εἶνε σὰν τὸ ἀκόνι, τροχίζει, ἀλλὰ καὶ τρώει μὲ τὸν καιρὸ.

Μπέρνιαρ Σῶ

Φτωχὸς δὲν εἶνε ὁποῖος ἔχει λίγα, μὰ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ πολλὰ.

Σενέκας

Ὁ σκλάβος ἔχει ἕναν κύριο, ὁ φιλόδοξος τόσοις ὄσους χρειάζεται γιὰ νὰ πετύχη.

Λαμπρυγιέρ

Μπορεῖ νὰ κρύψη κανεὶς τὴν περηφάνειά του, μὰ τὴ μετριοφροσύνη του ὄχι.

Μοντεσκιέ

Ὁ θυμὸς διώχνει τὸ μυαλὸ ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ θάζει καὶ τὸ σῦρτη.

Παροιμία

Οἱ κόρακες τρώνε τὰ μάτια τῶν νεκρῶν κ' οἱ κόλακες βγάζουν τῶν ζωντανῶν.

Παροιμία

Ἀπὸ κάθε κακὸ ὑπάρχει καὶ τὸ χειρότερο, κι' ἄμα σπάση κανεὶς τὸ πῆδι του νὰ δοξάζη τὸ Θεὸ πού δὲν ἔσπασε τὸ κεφάλι του.

Χώλλ

